

רשומות

הצעות חוק

14 ביולי 1969

849

כ"ח בתמוז תשכ"ט

צמוד

333	חוק יחסי ממון בין בנייזוג, תשכ"ט—1969
338	חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10), תשכ"ט—1969

מ ב ר א

יחסי הממון בין בני הזוג הם כיום סוגיה שאין לה הסדר בחוק הכתוב. בתי המשפט נתקלו בה לעתים ולאחרונה נתן בית המשפט העליון פסקי דין אחדים המכירים במעין-שוותפות בנכסים העשויה להיווצר בין בני הזוג (ע"א 300/64, ברגר נ. מנהל מס עזבון, פד"י י"ט (2) 240; ע"א 253/65 בריקר נ. בריקר, פד"י כ (1) 589; ע"א 135/68, בראלי נ. מנהל מס עזבון, פד"י כ"ג (1) 393).

בשנת 1955 פרסם משרד המשפטים "הצעת חוק היחיד והמשפחה" ובו פרק על יחסי ממון בין בני הזוג. ההצעה הלכה בעקבות שיטות מודרניות שנתקבלו בשבדיה ובכמה ארצות אחרות ולאחר מכן בגרמניה המערבית (בשנת 1957) ובצרפת (1965). עיקר השיטות האלה — שנכסיו וקניניו של כל אחד מבני הזוג אפשר שיהיו נפרדים כל ימי קיום הנישואין, ואילו בשעת פקיעת הנישואין נערך בין בני הזוג איזון שווים של נכסיהם.

בשנת 1961 הציגו חברות הכנסת ר' הקטין וא' תלמי הצעות חוק פרטיות שהוראותיהן היו שאובות בעיקרן מהצעת חוק היחיד והמשפחה. הצעות חוק אלה נדונו בוועדת החוקה-חוק ומשפט של הכנסת, אך לבסוף הן הורדו מסדר היום בעקבות הצעת שר המשפטים להקים ועדה ציבורית שתחקור מחדש את הסוגיה.

בוועדה שנתמנתה בשנת 1965 בראשות שופט בית המשפט העליון י' זוסמן נחלקו הדעות. דעה אחת גרסה שאין לשנות את המצב הקיים. חבר אחר של הוועדה הציע שרושם הנישואין יעמיד לפני בני הזוג דגמים אחדים של הסדרי רכוש ויטביר להם, שאם לא יסכימו על אחד מהדגמים, הרי שהסכימו על שיתוף הנכסים לפי הצעת רוב הוועדה. רוב חברי הוועדה המליצו על הסדר שיתוף בין בני הזוג, שיחול עליהם כל עוד לא הסכימו על הסדר אחר. לפי הסדר זה החול במשך קיום הנישואין הפרדה בין נכסי בני הזוג, ואילו עם פקיעת הנישואין יקום בין בני הזוג (או בין יורשיהם) חיוב — חיוב אובליגטורי שאינו משנה את הזכויות הקניניות של בני הזוג בנכסיהם — לאזן ביניהם, חלק כחלק, את שווים של נכסי שניהם על ידי תשלום ההפרש, אם ישנו. נמצא שהמלצת רוב הוועדה הציבורית הלכה גם היא בעיקרה בעקבות ההצעות הקודמות.

החוק המוצע מאמץ את עיקרי ההמלצות של הוועדה הציבורית שהוגשו לשר המשפטים. בפרק הראשון מאפשר החוק לבני הזוג להסדיר את יחסי הממון שביניהם על ידי הסכם (סעיפים 1, 2) ומסמיך את בית המשפט לגקוט אמצעים מתאימים כדי למנוע סיכול הזכויות הנובעות מהסכם כזה או את ביצולן לרעה (סעיפים 3, 4).

בפרק השני מסדיר החוק את איזון המשאבים שיחול על בני הזוג באין הסכם אחר ביניהם (סעיף 5). הסדר זה אין לו תוצאות משפטיות במשך קיום הנישואין (סעיף 6), אך בפקיעת הנישואין הוא מחייב את בני הזוג, כאמור, לאזן ביניהם את שווי נכסיהם, למעט נכסים מסויימים שאיזון זה אינו יפה להם (סעיפים 7 עד 9). לבית המשפט מוקנית סמכות לתאם תביעת איזון זו לנסיבות המיוחדות של מקרים יוצאי דופן (סעיף 10). הוראות מש"ל ימנות כלולות בסעיפים 11 עד 13.

הפרק השלישי של החוק דן בין השאר באחריות המשותפת של בני הזוג לחובות שאחד מהם קיבל על עצמו לצרכי משק הבית המשותף (סעיף 14), בתיקון חוק הירושה המתחייב מן החוק החדש (סעיף 15), ובשאלות של משפט בינלאומי פרטי (סעיף 17) ושיפוט בתי הדין הדתיים (סעיף 18).

חוק יחסי ממון בין בני-זוג, תשכ"ט-1969

פרק ראשון: הסכמי נישואין

1. הסכם נישואין הוא הסכם בין בני הזוג הקובע את יחסי הממון שביניהם.
2. (א) הסכם נישואין יהיה בכתב.
(ב) הסכם נישואין שנעשה לפני הנישואין או בשעת עריכת הנישואין טעון אימות רושם הנישואין בשעת הנישואין או לפני כן.
(ג) הסכם נישואין שנעשה תוך תקופת הנישואין טעון אישור בית המשפט, או בית הדין הדתי שלו הסמכות בעניני נישואין וגירושין של בני הזוג, שיווכח אם נעשה בהסכמה חפשית של בני הזוג ובהכנת תוצאותיו.
(ד) הסכם בין בני הזוג שאושר בפסק דין גירושין על ידי בית דין דתי שלו הסמכות בעניני נישואין וגירושין של בני הזוג, דינו כדין הסכם נישואין על פי חוק זה.
(ה) הסכם נישואין של קטין ושל מי שהוכרז פסול-דין טעון אישור בית המשפט.
3. עשה אחד מבני הזוג פעולה שיש בה כדי לסכל זכויות של בן-זוגו על-פי הסכם נישואין, או שקיים חשש שהוא עומד לעשות פעולה כזאת, רשאי בית המשפט, לפי בקשת בן-זוגו, לנקוט אמצעים הנראים לו לשמירת הזכויות האמורות, ובין השאר —
- (1) לצוות על מתן ידיעות ועל מתן ערובה;
 - (2) לקבוע עסקאות שיהיו טעונות הסכמת שני בני הזוג;
 - (3) לצוות על רישום הערה מתאימה בפנקס המתנהל על-פי דין ובו רשומים נכסים של אחד מבני הזוג.

הסכם נישואין

צורה, אימות ואישור

אמצעים לשמירת זכויות

דברי הסבר

החוק המוצע אינו משנה מהדין הקיים בשאלות סמכותם של בתי המשפט האזרחיים ובתי הדין הדתיים (ראה סעיף 18 (א) להצעה). לפיכך דובר בסעיף קטן (ג) בבית הדין הדתי המתאים, במקביל לבית המשפט האזרחי, ובסעיף קטן (ד) דובר בבית הדין הדתי היות והסמכות לפסוק גירושין נתונה רק לו (כל עוד לא נתקבלה הצעת החוק לקביעת שיטת בעיני התרת נישואין, תשכ"ט-1969).

שיטות משפטיות שונות מתירות לבני הזוג לכרות הסכם נישואין רק לפני עריכת הנישואין או בשעת עריכתם. סעיף 2 מבהיר שהחוק המוצע אינו מאמץ תפיסה זו אלא מתיר עריכת או שינוי של הסכם נישואין גם במשך קיום הנישואין.

על פי סעיף 6, להלן, כל אחד מבני הזוג תפשי לעשות בנכסיו כטוב בעיניו. מצב כזה עשוי להיקבע גם בהסכם שיעשו ביניהם בני הזוג, אלא שהופש הפעולה עשוי כאן לסכן, או אף לסכל, זכויותיו של בן הזוג השני הנובעות מהסכם הנישואין. הסעיף המוצע מקנה לבית המשפט סמכויות רחבות ומגוונות להגנה על בן זוג בפני פעולות מסכנות כאלה מצד בן זוגו. הסעיף דומה במתכונתו לסעיף 77 לחוק הגירוש, תשכ"ה-1965, הדין בסוגיה דומה לגבי זכויות בעובד.

1 סעיף הסעיף מגדיר את משמעותו של הסכם נישואין, מבחינה עקרונית אין הסכם כזה שונה משאר ההסכמים שבני אדם עשויים לברות ביניהם. מטעם זה אין צורך ליתן בחוק רשות לבני הזוג להתקשר ביניהם בהסכם נישואין — רשות זו נתונה בידם בלא-הכני. אף המשפט העברי מכיר בחופש ההתנאה בדבריהם שבממון בין בעל ואשתו. הסעיף אך מגדיר, שהסכם נישואין הנדון בחוק זה הוא הסכם הקובע את יחסי הממון שבין בני הזוג.

2 סעיף השינוי של הסכם נישואין דורשת מור-מליות מסויימת; עריכת בכתב — סעיף קטן (א), ולגבי קטינים ופסולי דין; אישור בית המשפט — סעיף קטן (ה). אישור זה יינתן לפי הוראות חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962.

כדי להעמיד את בני הזוג על רצינות ההסכם ותוצאותיו, דורש החוק המוצע גם אימותו בידי רושם הנישואין, כל אימת שהוא נעשה לפני עריכת הנישואין או בשעת טכס הנישואין — סעיף קטן (ב), ואישור בית המשפט או בית הדין הדתי כשהסכם נעשה תוך כדי קיום הנישואין — סעיף קטן (ג). לעתים מתעורר הצורך להסדיר את יחסי הממון בין בני הזוג רק בשעת הגירושין. מכאן ההוראה שבסעיף קטן (ד) לסעיף זה.

אישור לפעולה של אחד מבני הזוג

4. היתה פעולה של אחד מבני הזוג טעונה, לפי הסכם נישואין או לפי צו בית המשפט על-פי סעיף 3, הסכמת בן-זוגו, ואותו בן-זוג סירב להסכים, רשאי בית המשפט לאשר את הפעולה אם ראה שהסירוב היה שרירותי; אם אותו בן-זוג אינו יכול להביע דעתו, או שאין אפשרות סבירה לברר דעתו, רשאי בית המשפט לאשר את הפעולה אם ראה שתהיה לטובת המשפחה.

תחולת ההסדר של איוון משאבים

5. כל עוד לא עשו בני הזוג הסכם נישואין, ובמידה שהסכם נישואין שעשו אינו קובע אחרת, יראום כמסכימים להסדר איוון משאבים לפי הפרק הבא, ויראו הסדר זה כהסכם הנישואין שנתמלאו בו הוראות סעיף 2.

פרק שני: הסדר איוון המשאבים

תוצאות ההסדר במשך הנישואין

6. על פי הסדר איוון המשאבים אין בנישואין כשלעצמם כדי לפגוע בקנינים של בני הזוג, להקנות לבן הזוג האחד זכויות בנכסים של בן הזוג האחר, או להטיל עליו אחריות, לחובות של בן הזוג האחר.

תוצאות ההסדר עם פקיעת הנישואין

7. (א) עם פקיעת הנישואין זכאי כל אחד מבני הזוג למחצית שווים של כלל נכסי בני הזוג, למעט -

- (1) נכסים שהיו לבן-זוג ערב הנישואין או שקיבל במתנה או בירושה בתקופת הנישואין, או נכסים שכאו במקום נכסים אלה;
- (2) זכויות שעל-פי דין אינן ניתנות להעברה;
- (3) נכסים שבני הזוג הסכימו, בהסכם נישואין או בכל דרך אחרת, שיוצאו מן הנכסים ששוויים יאונן ביניהם.

דברי הסבר

פקיעת הנישואין. לגבי תקופת הנישואין מבהיר זאת הסעיף המוצע בשלושה כיוונים:

(1) ההסדר אינו פוגע בקנינים של בני הזוג וביחוד בקניניה של האשה; בנקודה זו הולכת ההצעה בעקבות סעיף 2 לחוק שיווי זכויות האשה, תשי"א-1951, המורה: "לאשה בשואה תהיה כשרות מלאה לקנין ולעשייה בקנין ימים כאילו היתה פנויה; ואין קניניה שרכשה לפני הנישואין נפגעים על ידי קשר הנישואין".

(2) ההסדר אינו מקנה לבן זוג זכויות קניניות בנכסיו של בן זוגו; בנקודה זו שוב מתבטא אופיו המחייב (אוב-ליגטורי) של הסכם הנישואין.

(3) ההסדר אינו יוצר אחריות של בן זוג לחובות בן זוגו. הריג מהלכה זו קיים על פי סעיף 14 להצעת החוק, אלא ששם נובעת האחריות המשותפת לא מהסכם נישואין אלא מעצם הוראת החוק שבני הזוג אינם בני חורין להתנות עליה.

סעיף 7 קובע את עיקרי ההסדר של איוון המשאבים, בהגדירו את הזכות אשר קמה לבן זוג נגד בן זוגו בשעת פקיעת הנישואין. תוכן הזכות-איוון שווים של נכסיהם, פרט לנכסים המפורטים בפסי-קאות (1) עד (3) של סעיף קטן (א), הינו נכסים שאין הצדקה לראותם כנכסים בני איוון.

יש והסכם נישואין או צו בית המשפט לפי סעיף 3 מתנה פעולה של אחד מבני הזוג בהסכמתו של השני. התנאה כזו עלולה ליהפך לרועץ כשבן הזוג השני מבצל אותה לרעה או כשאין אפשרות מעשית להשיג הסכמתו. הסעיף המוצע בא לתת תרופה למקרים כאלה.

סעיף 5 החוק המוצע מאפשר לבני הזוג להסדיר את יחסי הממון שביניהם כרצונם. אך הוא דואג גם למקרים - ויש מקום להניח שאלה יהיו רבים מאד - שבני הזוג לא ערכו הסכם נישואין או שהסדירו את יחסי הממון רק הסדר חלקי. בכל מקרה כזה יחול ביניהם הסדר איוון המשאבים כמפורט בפרק השני. זה תכנון של הסעיף המוצע, אך ניסוחו בא להבהיר שהסדר איוון המשאבים מחייב את בני הזוג כל עוד אין הסכם נישואין ביניהם, והם רשאים לשנותו או להחליפו בהסכם נישואין. הרעיון שלפיו רואים בני זוג שלא עשו הסכם נישואין כמסכימים להסדר איוון המשאבים, מקרב את החוק לתפיסת המשפט העברי המאפשר לבני הזוג להסדיר את יחסי הממון שביניהם.

סעיף 6 באין הסכם נישואין אחר קיים הסדר איוון המשאבים בין בני הזוג - משעת כריתת הנישואין. אך תוצאותיו הממשיות מתגבשות רק בשעת

(ב) מימוש הזכות האמורה בסעיף קטן (א) יהיה בסילוק, בעין, בכסף או בשווה-כסף, מצד בן הזוג האחד לכן הזוג האחר, של מחצית הסכום שבו עולה שוויים של נכסי האחד על שוויים של נכסי האחר.

(ג) שווי הנכסים של בן-זוג יחושב בניכוי החובות המגיעים ממנו לנושיו, לרבות המגיע לאשה על פי הכתובה, למעט החובות המתייחסים לנכסים שיש למעט לפי סעיף קטן (א).

8. באין הסכמה בין בני הזוג בשאלה מהו הסכום המגיע מהאחד לשני ובאיזה דרך יבוצע האיזון, יחליט בית המשפט, לפי הנסיבות, ורשאי בית המשפט לקבוע מועדי האיזון, צורתו, הבטחתו ושאר תנאיו, לרבות תוספת ריבית במקרה של ארכה או סילוק בשיעורים.

9. בית המשפט רשאי לקבוע שנכסים שהוציא בן-זוג מרשותו בכוונה לסכל זכויות בן-זוגו ונכסים שנתן בן-זוגו, ללא הסכמת בן-זוגו, במתנה – למעט מתנות ותרומות הניתנות לפי הנהוג בנסיבות הענין – יראו אותם, לענין סעיף 7, כאילו הם עדיין של אותו בן-זוג.

10. ראה בית המשפט נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת, רשאי הוא, לבקשת אחד מבני הזוג –

(1) לקבוע נכסים נוספים על האמורים בסעיף 7 (א) שיוצאו מן הנכסים ששוויים יאזון בין בני הזוג או לקבוע נכסים ששוויים יאזון על אף היותם בין האמורים בסעיף 7 (א);

(2) לקבוע שאיזון שווי הנכסים, כולם או מקצתם, לא יהיה מחצה על מחצה אלא לפי יחס אחר שיקבע;

(3) לקבוע שאיזון שווי הנכסים, כולם או מקצתם, לא יהיה לפי שוויים בשעת פקיעת הנישואין אלא לפי שוויים במועד אחר שיקבע;

(4) לקבוע שהזכות האמורה בסעיף 7 תקום לא עם פקיעת הנישואין אלא במועד אחר שיקבע.

דברי הסבר

סעיף 9 כשם שסעיף 3 מכון למנוע מראש סיכול זכויותיו של בן זוג בפעולות של בן זוגו, כן מכון סעיף 9 לתת בדיעבד תרופה למקרה שכן זוג נפגע מפעולות של בן זוגו. הוראה דומה במקצת נמצאת בסעיף 68 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965, לשם השלמת הנכסים שמהם משתלמים מזונות מן העובד, אלא ששם ניתנות זכויות גם כלפי צד שלישי ואילו כאן בעשית ההשלמה רק באופן חשבוני בינם לבין עצמם.

סעיף 10 הוראות הסעיפים 7 עד 9 להצעת התוק מותאמות לכוונה המשוערת של רוב בני זוג ולמקרים הנורמליים של חיי נישואין הרמוניים וממושכים, אך המציאות אינה פשוטה וסטנדרטית כל כך. ויתכנו מקרים שבהם ההסדר הכללי יביא לידי תוצאות בלתי צודקות ושנסיבותיהם המיוחדות מחייבות סטייה מן הנורמה. הסעיף המוצע בא להקנות לבית המשפט את הסמכות להתחשב בנסיבות מיוחדות כאלה, כגון פקיעת הנישואין אחרי תקופה מינימלית של קיומם, פירוק החיים המשותפים של בני הזוג עוד לפני פקיעת הנישואין, וכיוצא באלה. הסמכות הזאת מנוסחת בצורה

סעיף קטן (א) מגדיר את הנכסים שיש לאזן שוויים, סעיף קטן (ב) קובע את מימוש האיזון וסעיף קטן (ג) מורה כיצד יש להתייחס לחובות בני הזוג לענין האיזון ביניהם.

נמצא שעם פקיעת הנישואין, בגירושין או במות אחד מבני הזוג (ראה סעיף 11), יש לשום את שוויים של נכסי שניהם ולקבוע את החובות המגיעים מכל אחד לנושיו. עולה שוויים של נכסי האחד, לאחר ניכוי חובותיו על שוויים של נכסי השני לאחר ניכוי חובותיו של זה, חייב הראשון ליתן לשני את מחצית ההפרש, אם בעין, אם בכסף ואם בשוה-כסף. באיזון זה אין להביא בחשבון את הנכסים "הנפרדים" לפי סעיף קטן (א) ואת החובות המתייחסים לנכסים אלה.

סעיף 8 עריכת החשבון לפי סעיף 7 וקביעת דרכי סילוק נעשית עקרונית על ידי בני הזוג עצמם. הסעיף המוצע מגדיר את סמכויות בית המשפט במקרה שבני הזוג אינם באים לידי הסכם באותם ענינים. הסעיף הולך בעקבות סעיף 114 (ב) לחוק הירושה, תשכ"ה-1965, בדבר חלוקתו של משק חקלאי בין יורשים.

11. בפקיעת נישואין עקב מותו של בן-זוג יבואו יורשיו במקומו לגבי הזכות על-פי פרק זה. מותו של בן-זוג
12. (א) הטוען שיש למעט נכס מן הנכסים ששוויים יאוזן בין בני הזוג — עליו הראיה. ראיה
- (ב) היות נכס מסויים בבעלותו של אחד מבני הזוג, או היותו רשום על שמו, אין בו בלבד ראיה לכך שיש למעט אותו מן הנכסים ששוויים יאוזן בין בני הזוג.
13. זכותו של בן-זוג לפי פרק זה אינה ניתנת להעברה, לשעבוד או לעיקול כל עוד לא קמה הזכות לפי סעיף 7(א) או סעיף 10(4). עסקאות בזכותו של בן-זוג

פרק שלישי: הוראות שונות

14. (א) חוב שהתחייב בו אחד מבני הזוג לסיפוק הצרכים הסבירים של משק הבית המשותף, אחראים לו שניהם יחד ולחוד. אחריות לחובות לצרכי משק הבית
- (ב) הוראות סעיף זה יחולו על איש ואשה הידועים בציבור כבני זוג, אף אם אינם נשואים זה לזה.
15. בסעיף 11 (ב) לחוק הירושה, תשכ"ה-1965, אחרי "בבעלות של שניהם" יבוא "או שהיה קיים ביניהם הסדר שלפיו כמות אחד מהם יגיע לנשאר בחיים מחצית שוויים של כל נכסי שניהם או של מרביתם לפי שוויים". תיקון חוק הירושה תשכ"ה-1965

דברי הסבר

קובעת, אך אין מניעה שהבעלות תישקל בין שאר הנסיבות שעל פיהן תוכרע הטענה שנכס מסוים אינו בן איוון.

סעיף 13 כל עוד קיימים הנישואין, אין לראות את התביעה העמידה של בן זוג נגד בן זוגו כנכס הניתן להעברה, לשעבוד או לעיקול. הוראות דומות כלולות בחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959 (סעיף 14) ובחוק הירושה, תשכ"ה-1965 (סעיף 8 (א)).

סעיף 14 הוראה זו לקוחה מסעיף 51 להצעת חוק היחיד והמשפחה (1955). כאמור לעיל היא חלה מכות החוק עצמו, אינה תלויה בהסכם נישואין ואינה כסופה לו. ההוראה דרושה כדי לחזק את אשראי המשפחה לשם סיפוק צרכיה ההכרחיים. המושג של "משק הבית המשותף" נמצא גם בסעיף 11 (א) לחוק הירושה, תשכ"ה-1965.

הנמונים המחייבים קביעת הוראה זו קיימים ומצדיקים קביעתה גם במקרה של זוגות "ידועים בציבור".

סעיף 15 התיקון המוצע של חוק הירושה דרוש כדי להתאים הוראותיו למצב הנוצר בהסדר איוון המשאבים או בהסדר דומה שנקבע בין בני-זוג בהסכם נישואין.

רחבה למדי, כדי לאפשר עשיית צדק בין הצדדים בכל מקרה ומקרה. עם זאת אין להשוש להתדיינות מרובה עקב האפשרויות הגלומות בסעיף זה; הנסיון מוכיח שסמכות רחבה דומה — זו הניתנת לבית המשפט בקביעת המזונות מן העובד על פי סעיף 59 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 — לא הביאה לריבוי התדיינות.

סעיף 11 סעיף זה בא לתבהיר שהזכות והחובה של בן זוג לאיוון שוויים של הנכסים עוברות ליורשיו. התוצאה היא שאם נפקעו הנישואין על ידי מותו של בן זוג, רשאי העובד לתבוע את האיוון מבן זוגו המאריך ימים אם הוא "עשיר" יותר, וכן בהיפוכו, רשאי בן הזוג לתבוע את האיוון מן העובד, לפי סדר העדיפות הנובע מסעיף 104 (א) לחוק הירושה, תשכ"ה-1965.

סעיף 12 סעיף קטן (א): הוראה זו גובעת מן העובדה שנכסים בני איוון הם הכלל ונכסים שיש למעט מן האיוון — היוצא מן הכלל.

סעיף קטן (ב): דעות שונות הובעו בפסיקה הישראלית בנקודה הנדונה בהוראה זו, וגם בשיטות משפט אחרות ניתנו לה פתרונות שונים. החוק המוצע נוקט עמדה מפשרת: הבעלות הפורמלית, כשהיא לעצמה, אינה

1 ס"ח תשכ"ה, עמ' 63.

16. סעיף 5 יחול על בני זוג שנישאו זה לזה אחרי תחילת חוק זה, יהיה אשר יהיה זמן רכישתו של נכס על-ידי אחד מהם או על ידי שניהם.
17. על יחסי הממון שבין בני הזוג יחול חוק מושבם בשעת עריכת הנישואין, אולם רשאים הם בהסכם לקבוע ולשנות יחסים אלה בהתאם לחוק מושבם בשעת עשיית ההסכם.
18. (א) חוק זה אינו בא לגרוע מסמכות שיפוטם של בתי הדין הדתיים.
(ב) בענין שחוק זה דן בו, ינהג גם בית הדין הדתי לפי הוראות חוק זה, זולת אם הצדדים הסכימו לפני בית הדין, מרצונם הטוב, להתדיין לפי הדין הדתי; ולענין זה יהיו בידי בית הדין הדתי סמכויות העזר שנקבעו בחוק זה.
19. אין בהוראות חוק זה כדי לגרוע מזכויות לפי החוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) תשי"ט—1959², או מזכויות האשה לפי כתובתה.
20. תחילתו של חוק זה מיום כ"ג בטבת תשל"ל (1 בינואר 1970).

הוראות מעבר

משפט בין-לאומי פרטי

תחילת החוק

שמירת זכויות

תחילה

דברי הסבר

- סעיף 16** שתי תוצאות להוראה זו: (1) החוק החדש יחול על זוגות חדשים גם לגבי נכסים שנרכשו לפני תחילתו; (2) זוגות שבאו בברית הנישואין לפני תחילת החוק החדש, יחסי הממון ביניהם לא ישתנו בחקיקת החוק, והסדר איזון המשאבים לא יחול עליהם אלא אם הסכימו לכך בהסכם נישואין שרכזו אחרי תחילת החוק בהתאם לסעיף 2 (א).
- סעיף 17** בעקבות חוקים אחרים של הכנסת בעניני המעמד האישי מוצע שגם חוק זה יסדיר את שאלת "ברירת הדין" בסוגיה של יחסי הממון בין בני הזוג. וכמו בחוקים שהם נקשרת ברירת הדין גם כאן במקום המושב של בני הזוג (ולא באזרחותם).
- סעיף 18** החוק המוצע שומר על הדין הקיים בענין שיפוטם של בתי דין דתיים (סעיף קטן (א)), אך הוא מטיל עליהם להפעיל את החוק החילוני הזה זולת אם הסכימו לפני הצדדים להתדיין לפי הדין הדתי (סעיף קטן (ב)).
- סעיף 19** החוק המוצע אינו דן אלא בזכויות בני הזוג במה שנוגע לנכסיהם. זכויות אחרות הנובעות מקשר האישיות, כגון הזכות למזונות וזכויות האשה היהודיה על פי הכתובה, אינן נדונות בחוק זה ואינן משתנות מכוחו.
- סעיף 20** החירוש שבחוק זה מצריך תקופה מסוימת שתעבור בין קבלתו בכנסת לבין תחילת תקפו.

² ס"ח תשי"ט, עמ' 72.

חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10), תשכ"ט-1969

1. תיקון סעיף 28 בסעיף 28 לחוק שירות המדינה (גימלאות), תשט"ו-1955, בסעיף קטן (א) -
- (1) ברישה, במקום "אדם הזכאי לקצבה והוא מקבל" יבוא "אדם הזכאי לקצבה, להוציא אלמנה הזכאית לקצבת שאיר, המקבל";
- (2) במקום פסקה (1) יבוא:
- "(1) זכאי לקצבת פרישה, שמשכורתו הקיימת פחותה מהמשכורת הקובעת שלפיה יש לחשב את קצבתו - תשולם לו קצבה כהפרש שבין משכורתו הקיימת לבין המשכורת הקובעת, ובלבד שלא תעלה על הקצבה שהיתה מגיעה לו, אלמלא הוראת סעיף זה; עלתה המשכורת הקיימת על המשכורת הקובעת, לא תשולם לו כל קצבה";
- (3) בפסקה (2) יימחקו המלים "להוציא אלמנה הזכאית לקצבת שאיר".

דברי הסבר

פירושו של דבר כי לא רק אדם היוצא לקצבה משירות המדינה ומסויף לעבוד במשרה אחרת בשירות ציבורי יקבל קצבה מופחתת או אף יפסיד זכויותיו לכל קצבה, אלא גם אלמנתו של עובד שנפטר נענשת על כך שהיא עובדת בשירות המדינה או בשירות ציבורי אחר. הדבר נראה בלתי מוצדק לחלוטין ויש בו משום אפליית עובדת לפי קריטריון בלתי סוציאלי, סוג המעביד.

החוק המוצע בא לתקן עיוות זה ולצמצם את תחולת ההוראה הקיימת לעובד עצמו הפורש בתנאים האמורים; לשם כך מוצע לתקן את הסעיף באופן כזה שזכויות האלמנה העובדת בשירות המדינה או בשירות ציבורי אחר לא יופלו ביחס לזכויות אלמנה העובדת אצל מעביד אחר. עיוות בלתי סוציאלי זה לא הביא לחסכון רב. בתשובה לשאלתה מס' 8032 השיב שר האוצר כי החסכון השנתי בשל הוראה זו הוא בסה"כ 88,000 ל"י. עם זאת יש מקום לקבוע סכום גג לשיעור הקצבה שלו זכאית אלמנה עובדת לפי גודל הכנסתה ללא אבחנה למקום עבודתה. יש להניח שתיקון בנדון זה תביא הממשלה, תוך הבאת חיקונים נוספים שיש להכניס בחוק, בנוגע לסוגים שונים של זכאים לקצבות מכוח חוק זה וחוק הביטוח הלאומי.

סעיף 28 (א) לחוק שירות המדינה (גימלאות) קובע, וזה לשונו:

28 (א) אדם הזכאי לקצבה והוא מקבל גם משכורת מאוצר המדינה או מקופה אחרת תוקבעה ע"י הממשלה כקופה ציבורית לענין סעיף זה (בסעיף זה - המשכורת הקיימת), יחולו עליו הוראות אלה:

(1) זכאי לקצבת פרישה, וכן אלמנה הזכאית לקצבת שאיר שמשכורתה הקיימת פחותה מהמשכורת הקובעת שלפיה יש לחשב את קצבתה - תשולם להם קצבה כהפרש שבין משכורתהם הקיימת לבין המשכורת הקובעת, ובלבד שלא תעלה על הקצבה שהיתה מגיעה להם אלמלא הוראת סעיף זה; עלתה המשכורת הקיימת על המשכורת הקובעת, לא תשולם להם כל קצבה;

(2) זכאי לקצבת שאיר שמשכורתו הקיימת פחותה מהמשכורת הקובעת שלפיה יש לחשב את הקצבה - תשולם לו קצבה כהפרש שבין משכורתו הקיימת לבין מחצית המשכורת הקובעת, ובלבד שאותה קצבה לא תעלה על הקצבה שהיתה מגיעה לו, אלמלא הוראות סעיף זה; עלתה המשכורת הקיימת על המחצית האמורה, לא תשולם לו כל קצבה."

חברי הכנסת: ש' אלוני, ש' ארבליאלמולינו, ג' כהן

1 ס"ח תשט"ו, עמ' 135; ס"ח תשכ"א, עמ' 51, עמ' 173; ס"ח תשכ"ג, עמ' 59; ס"ח תשכ"ד, עמ' 64; ס"ח תשכ"ה, עמ' 120, עמ' 290; ס"ח תשכ"ז, עמ' 176; ס"ח תשכ"ה, עמ' 30; ס"ח תשכ"ט, עמ' 77.